

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. III. De materia in Conciliis tractanda; de jure suffragii, ac de confirmatione, & executione Canonum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

rent. Dummodò libera essent Episcoporum suffragia, cætera olim non tanti esse momenti judicabantur, ut concordia ac commodis, quæ ex concordia inter utramque potestatem ad bonum commune unanimiter tendentem consequuntur, anteponenda viderentur. Quamobrem ea exempla, in quibus Principes, quæ ad Prælatos Ecclesiasticos pertinent, exercere videbantur, in legem vertenda non sunt, cum dispar sit rerum status, ac diversæ circumstantiæ. Sed de his satis. Parùm enim hodiè Principes de præsentia illa in Conciliis solliciti sunt, quippe qui vel absentes id quod optant, nullo negotio consequuntur.

C A P U T III.

De materia in Conciliis tractanda; de jure suffragii, ac de confirmatione, & executione Canonum.

1. Quomodo Episcoporum cura ad cuncta se extendit, quæ ad animarum suæ Diocesis salutem pertinent, scilicet fidem, mores, ac disciplinam; ita Episcoporum in Concilio Provinciali congregatorum cætus iis omnibus providet pro tota Provincia, & insuper causas ipsorum et singularium Episcoporum definit: quibus cum in propriis Diocesis nullus sit superior, æquum est, ut præmineat Concilium Provinciale, reservatis tamen summo Pontifici causis majoribus, ac semper excepta ejus, & Concilii Oecumenici autoritate, quæ sine dubio Provincialis Concilii potestate major, ac superior est.

2. Equidem si res ipsa sine circumstantiis spectetur, is quasi naturalis ordo est, ut Episcopus primum suæ Diocesi prospiciat. Si quæ gravis difficultas occurrat, ad Metropolitanum & Concilium Provinciale illam perferat. Si nec illic definiri queat, ad summum Pontificem recurratur. At verò incidunt aliquando tempora, cum prætermisso illo ordine necesse statim sit ad supremum tribunal accedere: ac tunc iniquum esset, ut cum evidenti justitiæ detrimento, obtinerentur omnes illi gradus, qui, ne justitia violaretur, instituti, ac distincti sunt.

sunt. Imò tam frequens possèt esse vel fidei, vel morum, vel disciplinæ, vel justitiæ periculum, ut universim certi cuiusdam causarum gravissimarum generis cognitionem trahere ad se, ac Episcopis interdicere, summus Pontifex deberet.

3. Miror qui potuerit ea cogitatio in mentem venire Domino Petro de Marca, ut scriberet pluribus in locis non licere Conciliis alia tractare, quàm quæ à Principe proposita fuissent. *Inter jura Regia, inquit lib. 6. cap. 22. num. 3. & hæc etiam eximium est, ut Conciliorum cognitionem Principes inter certos limites coerceant, servato quoque ordine præscripto.* Nunquamne igitur Ecclesiæ licebit disciplinam collabentem firmare; collapsam restituere; abusus corrigere; crimina plectere, nisi id à Rege præscriptum sit? Quid si (quod avertat Deus) Rex hæreticus, aut etiam Ecclesiæ hostis evaderet? Quæcumque fraterent Episcopi, si fortè coire possent, nullius roboris forent, defectu propositionis Regiæ?

4. Certè in iis, quæ ad fidem, & bonos mores, ad quæ omnis refertur Ecclesiastica disciplina, spectant, soli Episcopi Judices à Christo constituti sunt. Principi quidem justa præcipienti parendum est; justum autem est ejus præceptum, cum Ecclesiæ Decretum custodiri jubet; justitia tamen illa Decretorum, atque adeò robur ad obligandum coram Deo Canonibus inest, antequàm Principis autoritate confirmentur.

5. Superest unicum dubium, sed maximi momenti, utrum scilicet Principes sint Ecclesiæ Decretorum meri executores, an cum cognitione causæ, ita ut, si quid obscuritatis, aut difficultatis emergat, possint Canones interpretari. Id quidem juris videntur velle sibi vindicare Reges Christianissimi, eorumque Senatus, cum de causis Ecclesiasticis per appellationem ab abusu ad se delatis, eo serè ordine, iisdemque formulis judicant, quibus utuntur in judiciis sæcularibus, in quibus ex legibus civilibus jus dicendum est. Verùm licet possint potestates sæculares executionem Canonum non urgere, dum in particularibus casibus dubitant, an locum habere debeant hujusmodi Canones, propter circumstantias, quæ repugnare videntur: tamen si ex verbis ipsis Canonis oriatur difficultas, quo scilicet in sensu accipienda sint, quæ-

ve fuerit conditorum mens, standum est trito illi Juris utriusque axiomati; Unde jus prodiit, interpretatio quoque procedat. Cap. Intra alia de sent. excom. cum suis concord. & ll. 9. 10. 11. Cod. de legibus.

6. Sanè cùm interpretatio illa, de qua loquimur, vim quodammodò legis obtineat, si liceret Principibus Canones interpretari, penes illos esset omnis legum Ecclesiasticarum potestas, ipsique, non Episcopi, quos ad hoc Spiritus Sanctus posuit, regerent Ecclesiam Dei. Non solùm enim executio, sed & iudicium in illorum esset potestate. Alia fuit Ecclesiæ, sed & Principum ipsorum mens, quorum exempla variis in locis, prout sese obtulit occasio, adduximus.

7. Adèd lucent Ecclesiastici juris regulæ, ut eorum etiam visum feriant, qui oculos claudere videntur, ne videant, quæ sibi non arident. Quis non laudet æquitatem Petri de Marca, & eum, ad desigendos Ecclesiasticæ ac sæcularis jurisdictionis terminos, arbitrum lubens non constituat, audiens quomodò circa Canonum executionem suas Ecclesiæ partes, Principibus suas, servet lib. 4. cap. 1. n. 2. si propriè loqui velimus, inquit, executio Canonum jurisdictionem Ecclesiasticam respicit: cujus partes sunt, ut iudicia Canonica reddat; poenis canonicis, idest excommunicatione, degradatione, & suspensione, & ceteros ejusmodi reos plectat, & ut omnia uno verbo complectar, ligandi & solvendi Pontificium exerceat. Tutio verò Canonum à Principibus pendet, qua Canonum custodia prospicit, & nullitatem rerum adversus Canones gestarum aliquando declarat, atque omnia in integrum restituit, sed ultra non progreditur, scilicet ad executionem Canonum, quam ab Episcopis implendam indicit. Non ergo eadem autoritate in rebus Ecclesiasticis, ac in rebus sæcularibus Principes utuntur. Æqua videtur sententia; si quis tamen verba attentè consideret, in eis Autoris ingenium deprehendet. Nam Principibus executionem Canonum, quæ sine causæ cognitione fieri posset, negat, declarationem nullitatis gestorum adversus Canones concedit: quo pretextu negotiorum omnium iudicium ad se trahere poterunt. Ecclesiæ est illam nullitatem declarare, Principum autem, post hujusmodi declarationem, Ecclesiam juvare ad omnia in integrum restituenda. Sed quid largitur Ecclesiæ Marca? Non vult ut Princeps Canones exequetur, sed ei tribuit ut eorum executionem

698 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Patriarchis & cæteris Episcopis præcipiat, & malè gesta cor-
rigat. Non enim vult observari gradus ad custodiam Cano-
num, quam Principibus tribuit. Lex decernitur à Principe post
constitutos Canones, quæ eorum executionem Patriarchis & cæteris Episcopis præ-
cipit. Eadem lex in acta Præfectorum Prætorio refertur; qui una cum Præsu-
libus Provinciarum violari Canones prohibent. Et, si infracti fuerint, eâ de re
ad Principem referant, qui malè gesta corriget. Præposterus est ordo;
nisi in executione, sicut in conditione Canonum, Ecclesia
præcedat. Non enim debent Principes illorum executionem
pœnis à se constitutis urgere, quamdiu pœnis spiritualibus
Ecclesia illam executionem obtinet: ut quod non pravalet sacri-
dos efficere per doctrinam sermonem, potestas hoc imperet per disciplina terrorem,
quemadmodum loquitur S. Isidorus Hispalensis de summo
bono lib. 3. cap. 53.

8. Sed quod addit ibidem prædictus Marca, Ecclesiasticam
jurisdictionem manifestè lædit; Inter cæteras autem pœnas, quas in
Episcopos, & Clericos eâ lege constituit (Justinianus scilicet Novell.
Const. 123. Frequens est expulsio à Sacerdotio; quam vi constitutionis sua
ferri disertè præcipit, alijsq; in depulserum locum subrogari. Depositio-
nem Episcoporum, & aliorum institutionem vi Canonis, aut
sententiæ Ecclesiasticæ, non autem constitutionis Principis
fieri debere indubitatissimum est. Nec juvat, quod assert Mar-
ca numero sequenti, Justinianum in Musæo suo cum peritio-
ribus Episcopis de rebus Ecclesiasticis tractare solitum. Quis
enim nesciat nullo unquam tempore defuisse Præsules, etiam
doctrinâ conspicuos, qui Principibus Ecclesiæ jurisdic-
tionem usurpantibus ablandirentur.

9. Nisi Autor desiderio protendendæ Principum juris-
dictionis excecatus fuisset, quomodo potuisset non adver-
tere primum exemplum, scilicet Anthimi à Sede Constanti-
nopolitana remoti, id, quod probare intendit, validissimè
confutare. Etenim quamvis Anthimus ab Ecclesia Trapezun-
tina in Diocesi Pontica, ad Sedem Constantinopolitanam so-
la Theodoræ Augustæ autoritate, absq; Synodi judicio
translatus fuisset, atque ad eò Canones apertè violasset, nec
ulla videretur requiri causæ cognitio; tamen Justinianus
S. Agapeti Romani Pontificis sententiam expectavit, eam-
que deinde executus est, Invasorem illum expellens. Hoc
ni-

nihilominus exemplo utendum sibi putavit Marca (ita scilicet efficacia sunt ejus argumenta) quia Marianus libellum in actis Synodi Constantinopolitanæ sub Menna actione prima insertum, & ab omnibus Provinciæ Hierosolymitanæ & secundæ Syriæ Abbatibus subscriptum, Justiniano adversus Anthimum obtulit, in quo leguntur hæc verba; *Vos piissimi, valentes ipsos extrahere, tamen Canonicum judicium à Romano Pontifice in ipsum Anthimum, & in prædictos Hæreticos benefaciendo audire voluistis, & cætera, quæ Marca non est ausus referre, quia manifestè contraria sunt ei, quod hinc concludit; liberum scilicet fuisse Justiniano Anthimum removere, quamvis id à Pontifice Romano fieri maluerit. Vox illa, valentes potentiam Imperatoris innuit, non autem jus, ut manifestè patet ex sequentibus, quæ apertissimè declarant, necessarium omninò fuisse Romani Pontificis judicium, ut res legitimè gererentur, & ejus executores tantum fuisse Justinianum. Eam habent sententiam illa verba; *Canonicum judicium à Romano Pontifice in ipsum Anthimum, & in prædictos hæreticos benefaciendo audire voluistis.* Maximè cum ageretur de causa fidei.*

10. Sed ne conjecturis locus daretur, aut interpretationibus, ipsimet libelli autores protinùs probant, debuisse Justinianum Romani Pontificis audire sententiam, ei que exequenda suam operam præstare. Subjungunt enim; *Illo persuasi, qui dicit: interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, seniores tuos & dicent tibi.* Ne quis autem illa de consilio interpretaretur, non de præcepto, prosequuntur in hunc modum: *& Apostolo dicente. Obedite Ducibus vestris, & subditi estote; ipsi enim vigilat pro animabus vestris tanquam rationem reddituri, &c.* Postea Imperatorem obsecrant, ut Agapeti judicium exequatur; *Obtestamur itaque vestrum Imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deum Salvatorem nostrum Jesum Christum, qui protegat honorabile Imperium vestrum, & omnem inimicum, & hostem propter vestram rectam fidem vobis subjiciat, non contemnere justum judicium prædicti S. Viri, sed ipsum exequi, & Ecclesiam Dei, ac totum mundum liberare à peste Anthimi, & prædictorum Hæreticorum.*

11. Secundum exemplum est Irenæi post binas nuptias, contra Canones Apostolicos, Tyrriorum Episcopi facti, & ab illa Ecclesia nullâ præviâ damnatione canonicâ, solo Principis Imperio dejecti. Sed primo tenuis autoritatis est in hac

700 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
materia exemplum Theodosii Junioris, quem in aliis multis
ultra suæ potestatis limites constat excurrisse per id maximè
tempus, cum abfuit à Curia sancta Pulcheria. Secundò ex eo
quod Imperatoris Edictum sententiæ Synodicæ meminerit,
non sequitur nullam præcessisse. Cum enim & antea, & post
Episcoporum destitutio sub Imperatoribus etiam hæreticis,
ut Constantio, fieri non consueverit, nisi post alicujus,
vel legitimi, vel illegitimi Concilii judicium, cur in isto tan-
tùm casu, ac paucissimis aliis, prætermisum hunc ordinem
putabimus? Tertid, etsi revera prætermisus est, cur ex isto
exemplo potiùs quàm ex innumeris aliis contrariis, juris con-
troversia dirimenda esset; præsertim cum illud juri com-
muni repugnet? Quartò, sed colligitur ex epistola 110. Theo-
doreti, quæ est ad Domnum Episcopum Antiochenum, postu-
latum ea de causâ fuisse Concilium. In ea enim epistola Theo-
doretus postquam probavit, ritè ordinatum fuisse à se Ire-
næum, quem multifariam commendat, addit; *Et impium du-
cimus hominem condemnare, qui multis & variis rebus optime gestis est exor-
natus.* Petebatur igitur ab Episcopis condemnatio Irenæi.

12. Minus valet tertium exemplum, scilicet Petri Mog-
gi à Sede Alexandrina Zenonis Imperatoris jussu expulsi.
Destituebat enim, & restituebat impius Zeno Episcopos,
tanta cum temeritate, sæpe tanta cum injustitia, ut mirum
sit non puduisse Petrum de Marca in ejus exemplis Princi-
pum jura fundare. Eundem Petrum Moggum, quem anno
477. à Sede Alexandrina Zeno dejecit, anno 482. in eandem
Sedem hæreticus hæreticum revocavit. Petrum Fullonem
hæreticum Apollinariistam, & Eutichianum Antiochenæ Ec-
clesiæ amoto Martyrio, præfecit. Timotheum Ælurum sa-
cilegum ab Ecclesia Alexandrina destituit, & restituit; &
alia patravit his similia.

13. Potest in hac etiam parte versatile Autoris ingenium
observari. Num. 1. distinguens tuitionem Canonum ab exe-
cutione, istam Ecclesiæ, illam Principibus tribuit: Num. 4.
Principibus in executionem Legum ad Canonum tuitionem
editarum, facultatem concessit, Episcopos à suis Sedibus ex-
pellendi, & alios subrogandi, quod tribus exemplis supra-
dictis probare conatus est num. 5. & 6. In hoc ultimo nu-
me-

mero vulnus Ecclesiæ illatum linit declarans, *hæc omnia à Principibus acta jure quodam extraordinario; idq; in apertissima Canonum violatione, quæ nullâ causâ cognitione, nec Judiciorum solemnibus indigebat; sed in mera facti executione versabatur.* Quibus verbis nonnihil restricta videtur Principum in Episcopos licentia. Sed ne Principes de illa restrictione quærantur, rursus asseritur illis Episcoporum expulsio à Sede. *Deturbationem enim illam, inquit, quæ vacantem Ecclesiam redderet, sui arbitrii esse putabant.* Sufficiet sanè Principibus hoc arbitrium; cognitionem enim causæ necessariam non fuisse dicentibus quis contradicet? Num fiunt inquisitiones à Ministris Regiis, antequam in exilium mittantur per litteras, parvi sigilli, quæ in Gallia, *de Cachet*, dicuntur, qui ad Aulæ voluntates ægrè se accommodant? Iterum illa in Episcoporum Sedes aliorum subrogatio, sine sententia canonica, ita injusta unicuique apparet, ut ab ea Christianissimi Reges, qui aliquam Religionis, ac justitiæ laudem consecuti sunt, semper abstinuerint. Fatetur ergo Autor, quod *pœnam illam expulsionis, cum vacatione Episcopatus hodiè irrogare non possunt Principes, ob eas causas, inquit, quas tom. 2. exponam.* Tomum secundum etiamsi plus 20. annis supervixerit, ipse publici juris non fecit, ut certò scire possimus, quæ sint illæ causæ. Sed vox hodiè justum creat timorem, fore ut causæ illæ, Principum intentioni, si pœnam expulsionis cum vacatione Episcopatus irrogare voluissent, nequaquam obstitissent.

C A P U T I V.

De autoritate Imperatoribus à Domino de Marca tributa circa judicia Ecclesiastica.

1. **O**bservat Marca lib. 4. cap. 2. duplici modo restitutos ab Imperatoribus violatos Canones, scilicet vel latis legibus, quibus innovationes ultra progredi vetarent, vel amotâ specialiter alicujus Canonis violatione, si quis ad eos querelam suam deferret. Hujus ultimi modi quatuor profert exempla. Primum Eusebii Dorylæi Episcopi, apud Impera-